

Anne Teunis

Retour Parijs

roman

GIST
Uitgeverij

Delft 2021

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een crowdfunding actie in 2020 voor de oprichting van Uitgeverij GiST. Soms duurt het even voordat mensen hun stem hebben gevonden, voordat ze beseffen dat zij een verhaal te vertellen hebben waarmee ze andermans leven kunnen verrijken. Uitgeverij GiST biedt juist aan hen een platform om te debutteren. Eén donateur willen we speciaal noemen:

“Great initiative! Being expert on hundred-year-old men, I know for sure the more life experience the better!”

Jonas Jonasson, auteur van onder andere *De honderdjarige man die uit het raam klom en verdween*, over Uitgeverij GiST

Eerste druk april 2021

Copyright © Anne Teunis

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande toestemming van Uitgeverij GiST;
info@uitgeverijgist.nl

Omslagontwerp Casperson Design, Noordwijk

Foto auteur Renata Jansen

Typografie binnenwerk Ted de Wolf, Delft

Drukkerij Wilco, Amersfoort

isbn 978 90 830 9612 4

NUR 301

www.uitgeverijgist.nl

Deel 1

Januari

1

Tegen haar gewoonte in heeft Christine een plaats gereserveerd in de eerste klas. In gedachten verzonken vouwt ze het biljet tot een waaier. Ze kan zich de vorige keer naar Parijs nog goed voor de geest halen; luid pratende backpackers, een moeder met een huilende baby op schoot en rennende peuters door het gangpad. De keuze was snel gemaakt. In alle rust wil ze zich mentaal voorbereiden op de ontmoeting van morgen. Ze probeert het papier weer enigszins glad te strijken en steekt het in haar tas. Uit haar jaszak haalt ze oortjes en sluit deze aan op haar telefoon. Ze scrolt door haar playlist en switcht van het ene naar het andere nummer.

Door de schuifdeur komt de steward binnen. Hij duwt de serveerwagen door het gangpad en buigt zich naar de eerste rij. Het kan nog wel even duren voordat hij bij haar aanbeld is. Ze sluit haar ogen en opent ze meteen weer, ze kan zich niet ontspannen. Beelden dringen zich op: de lange gestalte, zijn charmante glimlach, een scherpe blik die niets ontgaat. Bijna dertig jaar werken ze samen. Ze kennen elkaars kwaliteiten en benutten die wederzijds. Ze heeft bewondering voor Thibauts flair en zakelijk instinct. Zijn grootse verhalen amuseren haar, kortstondig. Onvermijdelijk gevolgd door een lichte irritatie en verveling, die ze wegdrukt omdat ze weet dat ze hem nodig heeft. Tot op heden is het Thibaut geweest die kwam met een voorstel. Maar op dit moment zal zij de regie nemen.

Naast haar stopt een trolley. 'Un petit déjeuner madame?' Ze

legt haar telefoon opzij. De steward zet een plateau met daarop een ontbijtje voor haar neer. Ze staart naar de croissant, de pistolet, het vochtige plakje ham en het potje met aardbeienjam; zelf zou ze iets anders hebben gekozen. ‘Koffie of thee?’ De man houdt een kan omhoog.

‘Koffie alstublieft.’

Bij het afnemen van het kopje stoot ze tegen het blad. De koffie gulpt over de rand en spat op haar colbert. Verschrikt begint de man te redderen met een servet.

Ze trekt het servet uit zijn handen. Dat begint goed, denkt ze, en begint te deppen. Speciaal voor dit bezoek heeft ze het colbert gekocht. “Verrassend, origineel, een heel eigen stijl,” had de verkoopster tegen haar gezegd. Precies alles wat me ontbreekt, had ze gedacht. Aan mijn kledingkeuze zal het niet liggen. “Het kleurt ook prachtig bij uw rode haar,” zei de verkoopster, terwijl ze het colbert verpakte in vloeipapier.

Hoofdschuddend kijkt de steward toe. ‘Dat gaat zo niet lukken ben ik bang. Het enige wat ik kan doen is u het nummer geven van onze klantenservice, daar kunt u de schade melden. Zij vergoeden dan de kosten voor de stomerij. Nogmaals mijn excuses.’ Hij zet een nieuw kopje voor haar neer. Ze wuift zijn verontschuldigen weg.

Wanneer de steward verder is gelopen, schuift ze het dienblad opzij en staart naar buiten. Natte sneeuwvlokken blijven plakken aan het raam. Het witte landschap glijdt aan haar voorbij. Deze keer kan ze de schoonheid ervan niet ontdekken. De trein passeert in Noord-Frankrijk een kerkhof midden tussen de glooiende velden. De kruizen steken wit af tegen de loodgrijze hemel. Ver van de bewoonde wereld, van alles en iedereen verlaten, liggen hier de gevallen van de Eerste Wereldoorlog. Aan de andere kant razen de auto’s op de autoroute voorbij. Waarom trekt haar blik de laatste tijd alleen maar naar dat wat er niet

is? Ze moet hiermee stoppen. Gedecideerd pakt ze de roman uit haar tas, het boek dat ze tijdens het overstappen in Rotterdam bij de boekhandel heeft gekocht. Misschien leidt dat haar af. Na tien minuten klapt ze het boek dicht. Ze kan zich niet op het verhaal concentreren. Ze neemt de croissant van het blad en begint er lusteloos op te kauwen. Ondertussen tuurt ze op een plattegrond. In het kleurige lijnenspel probeert ze te ontwarren welke metro ze moet nemen naar het onbekende hotel dat ze heeft gereserveerd. De plek waar ze normaliter overnacht wordt verbouwd. Juist nu had ze het fijn gevonden de vertrouwde routes te lopen door de stad. Ze weet niet meer waarom ze heeft besloten een hotel op de Rive Gauche te nemen. Behalve het etentje met Thibaut heeft ze aan die kant van de Seine weinig te zoeken. Nog steeds, na al die jaren, zijn er plekken die ze liever mijdt. Alsof iemand een paar straten heeft weggekrast op de plattegrond van Parijs, terwijl juist dit gedeelte van de stad bepalend is geweest voor de weg die ze ooit is ingeslagen.

2

Met een natte lap veegt de barman het marmer schoon. Haar ogen volgen de ritmische bewegingen, kon ze haar onmacht maar net zo eenvoudig wegpoetsen. Geroutineerd schenkt hij een laagje crème de cassis in een glas, vult het aan met witte wijn en schuift de kir naar haar toe samen met een bakje noten.

‘Voilà, madame.’

Haar voeten zijn koud in haar doorweekte pumps. Ze had laarzen aan moeten doen met dit weer. Voor de spiegel van haar hotelkamer leek het haar beter hakken te kiezen. Alsof het daarvan gaat afhangen. Zo elegant mogelijk probeert ze op de bar-kruk te zitten. Ze strekt haar rug, haar onderjurk knelt en kruipt langzaam omhoog. Onopvallend trekt ze deze wat naar beneden.

Ze pretendeert ontspannen van haar drankje te genieten, maar het liefst zou ze het glas in een teug achteroverslaan en meteen een nieuwe bestellen. Is dit gesprek wel een goed idee, vraagt ze zich nu af. Uit haar handtas haalt ze een spiegeltje en kleurt haar lippen zorgvuldig bij.

Het geluid van de klapdeuren naar de keuken die voortdurend opengaan; obers dragen schalen hoog boven hun hoofd naar binnen. Af en toe pakt ze een nootje. Nippend van de kir staart ze naar de ingang. Van haar zijden blouse plukt ze een haar en zucht. Eindelijk, daar is hij. Zijn lange gestalte buigt zich naar de dame achter de ontvangstbalie en direct daarna krijgen zijn donkere kraalogen haar in het vizier. Met gespreide

armen komt hij naar haar toe. 'Christine, excusez-moi.'

Ze kust hem op beide wangen. 'Thibaut, hoe is het met je?'

'Uitstekend. En jij, ma belle, hoe is het met jou? Je ziet een beetje bleek.'

'Januari.' Ze haalt haar schouders op. Gek genoeg doet zijn aandacht haar goed.

Ze ontmoette hem op de eerste dag dat ze het Parijse atelier binnenliep. Hij stak boven iedereen uit. Alsof het de gewoonste zaak van de wereld was schoof hij de schildersezels van zijn buurman opzij en zette een lege ezel voor haar neer.

'Hier heb je goed zicht,' zei hij, 'en ik ook.'

'Ik neem aan dat je net als ik hier komt om te schilderen,' zei ze, terwijl ze haar ogen strak gevestigd hield op haar tas waaruit ze een set penselen pakte.

Hij haalde zijn schouders op en ging door met schetsen; zijn linkerhand nonchalant in zijn broekzak. Regelmatig liet hij zijn blik over haar doek gaan. Hardnekkig probeerde ze hem te negeren en schilderde stug door.

Drie dagen later draaide hij zich naar haar toe. 'Wat jij maakt is bijzonder.' Hij staaarde naar het doek waarop ze over de volle lengte een naakt vrouwenlichaam had geschilderd. Een felgekleurde papagaai zat op de linkerborst van de vrouw en groef met z'n snavel in haar blanke vlees. Bloedspatten staken fel af op de witte huid.

Ondanks zichzelf moest ze lachen. 'Dank je wel.'

'Mijn blik wordt er steeds naar toe getrokken.' Hij hief zijn handen met een verontschuldiging gebaar.

'Dat merk ik,' zei ze, 'je kijkt meer naar mijn doek dan naar je eigen werk.'

Hij haalde zijn schouders op. 'Ik houd misschien wel meer van observeren dan van het schilderen zelf.'

De gerant gaat hen voor door het volle restaurant: het gerinkel van glaswerk, het levendige geluid van stemmen; art-decolampen verlichten de grote eetzaal met groene banken en witgedekte tafels. Met een vlug gebaar trekt hij een tafeltje naar achteren. Ze installeert zich op de bank en doet meteen haar schoenen uit.

Een ober reikt hen de menukaart aan. Thibaut bestelt een kleine fles champagne Veuve Clicquot. 'Om ons weerzien te vieren.' Hij heeft haar ontdekt en haar met zijn galerie groot gemaakt, in Parijs en ver daarbuiten. Door zijn netwerk is ze ook internationaal doorgebroken.

Ze voelt dat ze door hem bekeken wordt. Deze man keurt alles: wijn, schilderijen en vrouwen. Genadeloos.

'Je bent niets veranderd,' zegt hij en heft zijn glas naar haar. 'Zullen we eerst bestellen?'

'Prima.' Haar ogen dwalen over de gerechten. Ze heeft geen trek. 'Voor mij de zalmforel,' zegt ze, wanneer de ober hun bestelling komt opnemen. Terwijl ze de menukaart dichtklapt, hoort ze Thibaut advies vragen over bijpassende wijnen

'Ik ben benieuwd waar je mee bezig bent,' zegt hij eindelijk.

Terwijl ze haar glas op en neer over het damast schuift, ziet ze zichzelf staan in haar atelier voor het lege doek. De uren die tergend langzaam voorbijkruipen. Het rusteloze mengen van de verf op haar palet in de hoop dat de juiste kleur een ingang biedt naar een volgend schilderij. Meer dan een jaar speelt deze onmacht een grillig spel met haar. Ze slikt, ze is hier om een doorbraak te forceren, of het op z'n minst te proberen. 'Met veel,' zegt ze. Ze voelt haar hals warm worden. 'Ik ben bezig met een project waarover ik het graag met je wil hebben.'

Over zijn leesbril kijkt hij haar aan. 'Ik ben benieuwd.'

Woorden buitelen door haar hoofd. Hoe vertelt ze over iets wat op dit moment voor haar ongrijpbaar is? Iets wat ze bedacht heeft, in plaats van een onweerstaanbare drang die niet gene-

geerd kan worden? ‘Ik ben bezig met het thema “transitie”, daar wil ik de komende maanden een serie schilderijen over maken.’ Ze hoort het zichzelf zeggen. Het liefst zou ze haar schoenen aan doen en wegrennen. Om zich een houding te geven grijpt ze naar een broodje, breekt het open en smeert er boter op. Haar slapen bonzen; ze zit hier met verve iets te verkopen dat niet bestaat. Een idee dat niets te maken heeft met scheppingsdrang, maar alles met wanhoop.

Het beeld van de muze die zich schaterend uit de voeten maakt, danst voor haar ogen. Haar creativiteit en inspiratie; dat waar ze zonder aarzelen al die jaren op heeft vertrouwd, heeft haar van de ene op de andere dag in de steek gelaten. Dat wat ze altijd heeft gedaan lukt niet meer.

In de verte hoort ze Thibaut praten; hij gebaart met zijn handen, is enthousiast. Met moeite beantwoordt ze zijn vragen.

De ober zet de borden op tafel. Ze staart naar de uitpuilende ogen van de zalmforel en voelt zich misselijk worden. Thibaut schenkt haar wijn in en valt aan op zijn entrecote. Hij eet gulzig. Saus kleeft in zijn mondhoek, dat hij wegveegt met een servet. Hij zwaait met zijn mes.

‘We moeten een plan maken, Christine. Ik heb het vanmiddag even nagekeken, dit wordt je tiende expositie in mijn galerie. Een jubileum. Daar moeten we iets groots van maken. Jij in je atelier, en ik ga er alles aan doen om mijn contacten te mobiliseren.’ Met zijn hand trekt hij een streep in de lucht om de kop van een artikel te verbeelden. ‘Christine van Heeterens tiende expositie, ongeëvenaard werk van een hedendaags kunstenaar,’ declameert hij luid. Zijn ogen glimmen. ‘Is er al werk dat ik kan zien?’

Ze krijgt het benauwd, neemt een slok wijn en voelt de alcohol naar haar hoofd stijgen. Nu moet ze improviseren. ‘Deze keer wil ik in alle rust werken. Voorafgaand aan deze expositie

ga ik je niets laten zien. Vertrouw me, het wordt bijzonder.'

'Ik moet weten waar je mee bezig bent. De heren en dames van de pers moet je voeden met informatie.' Hij strijkt over zijn buik, gehuld in een onberispelijk donkerblauw overhemd.

'Ik zal je informatie sturen, maar ga je niets vooraf laten zien,' zegt ze. 'Ik heb ruimte en vrijheid nodig voor dit project.'

'Niet boos worden, ma chérie.' Hij beweegt zijn hand kalmerevend. 'Ik moet toch weten wat ik ga exposeren?'

'Dan gaat het niet door.' Ze slaat haar wijn in één teug achterover.

Hij steekt zijn handen in de lucht: 'In jouw geval ga ik af op je woord. We komen er samen wel uit.'

Ze vermijdt Thibauts blik. Met haar vork prikt ze in het oog van de zalmforel.

Plotseling dimmen de lichten. Van alle kanten verzamelen zich obers rond een witte taart als pinguïns tijdens het voedermoment in een dierentuin. De gerant steekt een zilverkleurige ijsfontein aan. 'Un, deux, trois, ça c'est Paris,' roepen de obers in koor, en in een sliert bewegen ze zich luid "Bonne fête a toi" zingend in hun richting. Christine voelt haar hart bonzen. Met een zwierig gebaar zet de ober de taart op het tafeltje naast hen. De vrouw slaat haar handen in elkaar en lacht naar de man aan de andere kant van de tafel terwijl de ijsfontein langzaam uit spettert. Reikhalzende gasten applaudisseren. De lichten gaan weer aan en de obers snellen weg, terug naar hun eigen wijk.

'Kijk, zo vier je een mijlpaal,' zegt Thibaut. 'Zodra je expositie klaar is...'

'Als je het maar uit je hoofd laat,' zegt ze, 'ik hou niet van die poppenkast.'

Hij haalt zijn schouders op. 'Laten we proosten op je succes. Binnenkort stuur ik je een bevestiging van deze expositie.' Hij schenkt haar bij, hun glazen klinken tegen elkaar.

Waar is ze mee bezig? Deze noodsprong zet ze zelf in gang, maar in plaats van dat zijn enthousiasme en vertrouwen in haar werk haar energie geven, voelt ze helemaal niets. Het liefst zou ze dit toneelstuk van “kunstenares toast met galeriehouder op toekomstig succes” onmiddellijk willen stoppen, de gordijnen laten zakken, de zaal vertellen dat de hoofdrolspeelster onwel is geworden; dat de voorstelling helaas niet verder door kan gaan. In plaats daarvan perst ze haar lippen op elkaar en knikt alleen maar.

‘Wanneer zou je kunnen exposeren?’ vraagt hij.

Aandachtig bestudeert ze haar paarsgelakte nagels. ‘Geef me negen maanden, dertig september lijkt me een mooie datum.’

3

Een gordijn van loodgrijs licht plooit zich langs de hemel, elk moment kan er meer sneeuw vallen. Parijs is bitterkoud. Een wit laagje bedekt de platanen langs de boulevard. Autobanden maken modderige sporen, de trottoirs zijn zompig. Ze rilt. Deze buurt kent ze als haar broekzak; twee straten verderop heeft ze lange tijd gewoond. Met hem.

Een gepantserde politieauto staat dwars op de stoep. Politie-mannen met kogelvrije vesten aan en een machinepistool losjes in hun handen patrouilleren langs de luxe winkels en terrassen. De vrijheid van deze stad is aan flarden geschoten op een doordeweekse dag, in een gewoon kantoor waar het werk net was begonnen. Het heeft Parijs veranderd en tegelijkertijd lijkt alles door te gaan zoals het was. De kou klimt omhoog in haar lichaam. Ze trekt haar sjaal dichter om haar hals.

Snel loopt ze een zijstraat in, een straat die in een provincie-plaatsje niet zou misstaan. De gevels van de huizen hebben verschillende kleuren, sommige ramen zijn omlijst door luiken en andere weer niet; klassiek en modern wisselen elkaar af. In het midden van de straat is een winkel waar al meer dan een eeuw schilders van diverse pluimage hun inkopen doen. Door de etalageramen ziet ze het interieur volgestouwd met schilderbenodigdheden. De schuiflades met vellen papier, de collectie pense-len en de honderden tubes verf lokken. Misschien hebben ze iets nieuws op voorraad.

De deurbel klingelt. Ze loopt tussen het antieke meubilair

door. Het is geruststellend dat sommige plekken blijven zoals ze altijd geweest zijn, onaangetast door de tijd. Haar vingers betasten de verschillende dikten papier. Met de druk van haar duim test ze een penseelkop en selecteert twee kwasten die ze nog niet heeft. Een ogenblik ervaart ze een geluksgevoel dat even snel inzakt als een soufflé buiten de warmte van de oven; deze penselen gaan niets veranderen aan de situatie. Om de drang die ze zo mist weer op te wekken is meer nodig dan twee stokjes met een toef dassenhaar.

Tegen de toonbank staat een man geleund. Hij wijst naar een pot vernis en verdunner die de verkoopster voor hem van het schap pakt. Op vertrouwelijke toon vertelt hij de vrouw hoe hij de perfecte vernis maakt door er warme lijnolie aan toe te voegen. De vrouw doet de potten in een papieren tas. Wanneer de man Christine ziet draait hij zich naar haar toe. Hij tikt tegen zijn baret.

‘Ik was hier ooit met de zoon van Claude Monet,’ zegt hij uit het niets.

‘Wie kwam hier niet,’ zegt Christine neutraal.

‘Veel impressionisten kwamen hier,’ zegt de verkoopster. Ze likt aan een potlood en zet dan razendsnel de bedragen onder elkaar. ‘Degas kocht hier al zijn materialen.’

De man fronst zijn wenkbrauwen en kijkt Christine aan. Hij prikt naar haar met zijn wijsvinger. ‘Ken ik u niet?’

Ze zegt niets.

‘Nu zie ik het, vous-êtes...’ Hij hapert even: ‘Nu weet ik het weer, u bent Christine van Heeteren.’ Opgewonden zwaait hij zijn vinger heen en weer.

De verkoopster knipoogt naar haar. ‘Weer een beroemdheid voor op je lijstje, Bernard,’ zegt ze en overhandigt hem de bon.

‘Lang niets van u gezien,’ zegt de man, die doet alsof hij een bekende van haar is.

De tijd die deze man ooit voor een schilderij van haar heeft doorgebracht geeft hem de illusie dat hij haar kent, en vanaf dat punt pakt hij de conversatie met haar op. Ze zal er nooit aan wennen.

‘Echt lang,’ herhaalt de man.

Hij legt de vinger op de zere plek. ‘Ik schilder nog steeds,’ zegt ze, en legt de penselen op de toonbank.

De man pakt zijn tas en zegt opgewekt: ‘Allez, bon courage.’

‘Merci.’ Een zware vermoeidheid valt over haar heen.

Hier kwam ze binnen als studente om haar studie aan de Rijks-academie van beeldende kunsten in Amsterdam te voltooien. Een docent had gepassioneerd verteld over zijn opleiding aan dit instituut: L’Académie de la Grande Chaumière. Zadkine, Giacommetti, Modigliani; docent en leerlingen van weleer. De romantische voorstelling in haar hoofd groeide uit tot een concreet plan. Ze wilde schilderen in Parijs. Alleen de naam al. Het zou de titel van een schilderij kunnen zijn. Ze proefde de Franse lettergrepen op haar tong en had net zolang geoefend totdat ze deze vloeiend uit haar mond kon laten rollen. Toen pas ging ze naar haar vader.

‘Waarom helemaal naar Parijs?’ had hij gevraagd. ‘Modeltekenen kan je hier toch ook leren?’

Ze had hem strak aangekeken.

‘Je hebt al besloten, zie ik.’ Hij trok de lade van zijn bureau open, haalde zijn chequeboek tevoorschijn en draaide de dop van zijn vulpen. ‘Ik neem aan dat je daar niet van de lucht kan leven.’

‘Dank je wel, pappa.’

Hij wuifde haar woorden weg. ‘Hoe zou ik jou kunnen beletten jouw droom te volgen? Destijds heb ik het op mijn manier gedaan door naar Indonesië te vertrekken om daar predikant te worden.’

Bij de stenen naamplaat naast de voordeur aarzelt ze. Het ganglicht valt door de glaspanelen naar buiten. Wat ze hier komt halen is niet meer dan een herinnering aan de tijd dat ze dacht dat de wereld aan haar voeten lag. Toen ze overliep van jeugdig elan en zich niet kon voorstellen dat haar creativiteit ooit eindig zou kunnen zijn. Ze legt haar hand op de deurknop. Hier stonden ze vroeger in de pauze te roken.

Ze duwt de deur open. Hij kraakt. Binnen is alles nog net zoals vroeger: het kantoor van de directeur links achter de entree, de blauwe tochtdeuren met daarboven het glas in lood met de tekst: “Peinture, Dessin, Sculpture”, de witgeschilderde opbergkasten met de knullige slotjes. Ergens in de middelste rij borg ze haar spullen op. Ooit heeft ze met haar huissleutel CvH boven het slotje gekrast. Ze speurt de rij af, een van deze kastjes moet het zijn. Dan ziet ze haar slordig overgeschilderde initialen. De letters zijn nog niet helemaal verdwenen.

Aan het einde van de betegelde gang staat een frisdrankautomaat die er vroeger niet was. Eromheen staan studenten te praten, hun gezichten lichten bleek op bij het blauwe schijnsel van de automaat.

Ze loopt het grote atelier binnen en ruikt de geur van verf en lijnolie. Het is nog steeds dezelfde ruimte: de ijzeren kroonluchters, de schildersezels in slagorde tegen de muur, en in de hoek het fonteintje waar ze haar kwasten uitspoelde. Verderop in de zaal staan studenten op gedempte toon te praten. Met verf besmeurde stoelen en krukken staan achter een balustrade waarop schetsboeken liggen. Schilderdoeken op ezels. Tegenover het podium valt het licht door hoge ramen naar binnen. Een paar studenten werken aan hun schets dichtbij het podium met het rode gordijn.

Het model komt binnen, legt z'n ochtendjas op een kruk, rekt zijn armen boven zijn hoofd, gaat zitten en zoekt zijn pose. Zijn

witte huid steekt scherp af tegen het fluweel. Een man schetst geconcentreerd, buigt zich nog dichter naar het papier om details toe te voegen. Af en toe schuift hij zijn kruk achteruit om het resultaat te bekijken, zijn ogen toegeknepen. Meteen ziet ze dat hij moeite heeft met de juiste verhouding tussen romp en benen. Meer nog voelt ze dat hij iets heeft wat haar al lange tijd ontbreekt: concentratie en passie voor het werk. Ze wendt haar blik af.

Andere studenten komen binnen en nemen hun plaatsen weer in. Al snel heerst er stilte in het atelier die alleen wordt verbroken door het krassen van de potloden, het verschuiven van een kruk; af en toe een zucht, een kuch, en het geluid van het elektrische kacheltje achter het model. Stil sluipt ze terug naar de gang. Deze plek maakt haar schrijnend bewust van alles wat ze mist.

Voor het aanplakbord bij de tochtdeuren blijft ze staan. Advertenties, handgeschreven briefjes en aanbiedingen om model te zitten hangen over elkaar heen. Onderaan is een poster geplakt met de aankondiging van een lezing, diezelfde avond nog in Centre Pompidou: “Kunstkritiek als geweten van de maatschappij”. Haar ogen blijven haken aan de foto van de spreker. Grijs nu, met meer rimpels rond zijn ogen, maar met nog steeds dezelfde innemende lach. Ze kan zich niet van het beeld losmaken en is weer terug in het verleden.

Een collega-schilder had hen aan elkaar voorgesteld in een café in Saint-Germain-des-Prés. ‘Lévy,’ had hij geroepen, ‘hier is de vrouw die “nieuwe perspectieven opent op de verbeelding van de eenzaamheid”, zo schreef je het toch? Voilà: Christine!’

Jacques had een stoel bijgetrokken en liet zijn ogen aandachtig over haar gezicht gaan alsof ze een kunstwerk was dat op z'n kwaliteit beoordeeld moest worden. Ze begonnen te praten en waren niet meer opgehouden. Elke zin, elk gebaar, elke blik, was

een draad van het web waarin ze elkaar langzaam maar zeker insponnen. De geluiden om haar heen losten op, alleen zij en deze man waren hier.

Toen de barman zei dat hij ging sluiten, keek ze verbaasd op en zag een leeg café.

Buiten was de avond lauw. ‘Mag ik je naar huis brengen?’ vroeg hij.

Heel haar lichaam wist dat ze naast hem liep. Alleen hun voetstappen weerklonken in de straat. Bij de deur van haar studio had hij haar aangekeken.

‘Christine?’ Een glimlach trok over zijn gezicht. Zijn ogen waren dichtbij de hare.

‘Ja?’ had ze gestameld.

‘Zullen we morgenochtend afspreken, hier om de hoek? Elf uur?’

Herinneringen hebben het vermogen plooiën uit het verleden glad te strijken en soms zelfs vrede te sluiten met dat wat pijnlijk en onaangenaam was. Met haar vingertop strijkt ze langs de contouren van zijn wang in zwart wit. Betrapt trekt ze haar hand terug wanneer een groepje studenten haar passeert. Impulsief besluit ze die avond zijn lezing bij te wonen.

Vertwijfeld kijkt ze de donkere straat in; ze ziet zo snel geen aanknopingspunt. Heeft ze misschien de verkeerde uitgang van de metro genomen? Ze klampt een voorbijganger aan. Hij wijst over haar schouder: ‘Voilà madame’. De contouren van het Centre Pompidou.

Verstrooid stamelt ze een excuus. Hoe zal hij zijn na zoveel jaar? Haastig loopt ze het plein op voor het rechthoekige gebouw dat ze altijd lelijk heeft gevonden. Het is groot en leeg onder de felle schijnwerpers.

Om kwart voor acht staat er al een lange rij voor de Petite Salle in de kelder. Zoveel mensen had ze niet verwacht. “U kunt niet reserveren,” had de telefoniste die middag gezegd, “de toegang is vrij, u moet zich op tijd aanmelden bij de zaal.”

Plotseling is ze bang dat de deur zich net voor haar neus zal sluiten: complet. Een gevoel van urgentie overvalt haar; ze moet hem zien, ze moet hem horen. Ze zou naar voren willen dringen dwars door de keuvelende rij voor haar. En ook weer niet. Achteraan wil ze zitten, ver uit zijn zicht. Het zweet staat onder haar oksels en haar haren plakken in haar nek. Ze propt haar sjaal en muts in haar tas, de jas hangt ze over haar arm. In de zak van haar colbert tasten haar vingers rond in de kruimelige restanten van een koekje waartussen ze een elastiekje vindt. Ze veegt de kruimels weg en geroutineerd bindt ze haar krullen omhoog. Met de brochure die ze bij de ingang heeft gekregen wappert ze zichzelf koelte toe.

De deuren gaan open. Tergend langzaam lost de menigte voor haar op, de zaal in. Tassen worden nogmaals gecontroleerd. Niemand lijkt zich eraan te storen. Ze bijt op haar nagels. Net als ze bezig is om ook haar colbert uit te doen, staat ze bij de ingang van de zaal. Verhit wurmt ze zich uit het jasje. De beveiliging neemt haar fronsend op, wenkt met z'n hand zodat de mensen haar kunnen passeren. Ze mompelt een excuus en loopt naar binnen. In de haast ergens te gaan zitten struikelt ze bijna over een traprede. Wat heeft haar bezielde om hiernaartoe te gaan?

Bovenin, aan het gangpad, is nog een plaats vrij. Ze laat zich zakken in de fauteuil en herschikt haar spullen. Het licht wordt gedimd. In haar handtas zoekt ze naar een papieren zakdoekje dat er niet is. Ook de brochure kan ze nergens meer vinden.

De zaal begint te applaudisseren als iemand energiek het podium op loopt. Daar staat hij, de man die altijd twee passen voor haar uit deze stad doorkruiste.